

N° 41. 42. 43.

DZIENNIK URZĘDOWY DEPARTAMENTU SIEDLECKIEGO

Siedlce dnia 20. Stycznia 1846. Roku.

Vir eruditus custodiet se

N° 377

P R E F E K T

Departamentu Siedleckiego

do

Podprefektów, Wóytów Gmin, Burmistrzów Miast,
Stanownych Obywateli Departamentu Siedleckiego.

Otrzymawszy nadesłaną od Wysokiej Kommissji Rządowej Spraw Wewnętrznych Konstytucyję Królestwa Polskiego przez NAYIASNIEY-SZEGO ALEXANDRA Cesarza i Króla Nam nadaną, byt polityczny i znaczenie Narodu zapewniającą i ustalającą, pospieszam podać ją do Powszechnéy Szanownych Obywateli i Mieszkańców Departamentu Siedleckiego wiadomości. Ta przekonawszy ich naydostateczniej o pełnych dobroczynności wspańiałości i przychylności naylaskawszego Monarchy zamiarach dla Narodu Naszego, który ie lynie przez miłość Ojczyzny, poświęcenia swoje, i nie zachwianą wierność ku Monarchom Swoim, stał się godnym tak wysokich względów JEGO i przeznaczeń, podwoi wdzięczność i przywiązanie do Błogosławionéy Osoby JEGO w Sercach które umieją czuć, znać i cenić wspańiałą i skuteczną Monarchy Tego opiekę. —

Dolączone oraz odezwy Rządu tymczasowego Królestwa Polskiego z powodu ukończenia jego władzy i Namiestnika Królewskiego z powodu rozpoczętę, w Imieniu Cesarza i Króla Jego dostojności i władzy rządowej następnie Szanownym Obywatelom i Mieszkańcom komunikuje. —

Siedlce dnia 15 Stycznia 1846 roku.

L. B a y a c o. Z; P:

Iwanicki Z. S. j.

U S T A W A

Konstytucyina Królestwa Polskiego.

TYTUŁ PIERWSZY.

Stosunki polityczne Królestwa.

Artykuł 1. Królestwo Polska jest na zawsze połączone z Cesarstwem Rossyjskiem.

Art. 2 Stosunki cywilne i polityczne które iemu naznaczamy, jako też i związki to połączenie ustalić mające, objęte są niniejszą Ustawą którą mu nadaliśmy.

Art. 3 Korona Królestwa Polskiego jest dziedziczną w Osobie Naszey i Naszych Potomków, Dziedziców i Następców, podług porządku Następstwa ustanowionego dla Tronu Cesarско-Rossyjskiego.

Art. 4 Ustawa Konstytucyina oznacza sposób i prawa sprawowania władzy Naywyższey.

Art. 5 KRÓL w przypadku swoiey nieprżytności mianuje Namiestnika który powinien mieszkać w Królestwie. Namiestnik podług woli odwołanym być może.

Art. 6 Gły KRÓL nie będzie mianował swym Namiestnikiem Xiążęcia Cesarско-Rossyjskiego, wybór ten padać nie może tylko na Rodaka, albo na osobę której KRÓL nada naturalizacyą stosownie do prawdeł ustanowionych przez artykuł trzydziesty trzeci.

Art. 7 Namiestnik będzie mianowany przez Akt publiczny. Akt takowy oznaczy wyraźnie rodzaj i rozciągłość władzy, iaka mu będzie powierzona.

Art. 8 Stosunki polityki zewnątrzney Naszego Cesarstwa będą wspólne Naszemu Królestwu Polskiemu.

Art. 9 Sam tylko Panujący będzie miał prawo oznaczyć uczestnictwo Królestwa Polskiego do wojen przez Rossyą toczonych, iako też do traktatów pokoju i handlowych, ktoreby to Mocarstwo zawieść mogło.

Art. 10 W każdym przypadku wprowadzenia Woysk Rossyjskich do Polski, lub woysk Polskich do Rossyi, lub w przypadku przecho-
du

du tychże woysk przez jaką Prowincyą jednego z dwóch Państw, utrzymanie ich i koszta przechodu ponoszone zostaną całkowicie przez kraj, do którego należeć będą. Woysko Polskie nie będzie nigdy użyte za granicami Europy.

TYTUŁ DRUGI.

Zaręczenia ogólne

Art. 11. Religia Katolicko-Rzymska wyznawana przez największą część Mieszkańców Królestwa Polskiego, będzie przedmiotem szczególniejszej opieki rządu, nieuwłaczając przez to wolności innych wyznań, które wszyskie bez wyłączenia, obrządki swe całkowicie i publicznie pod protekcją rządu odbywać mogą.

Różność wyznań Chrześcijańskich, nie będzie stanowić żadney w używaniu praw cywilnych i politycznych różnicy.

Art. 12. Duchowieństwo wszystkich wyznań, jest pod protekcją i dozorem praw i rządu.

Art. 13. Fundusze posiadane teraz przez Duchowieństwo Katolicko-Rzymskie i przez Duchowieństwo Grecko-Unickie, iako też te które mu nadamy przez szczególne postanowienie będą uznane za własność niewzruszoną i wspólną całej hierarchii, duchowney, skoro Rząd wskaże i przeznaczy wzwyż wspomnianemu Duchowieństwu Dobra Narodowe składające mające jego uposażenie.

Art. 14. W Senacie Królestwa Polskiego zasiadać będąc tylko Biskupów Obrzędu Katolicko-Rzymskiego: ile prawo oznaczy Woiewództwo, zasiadać będąc prócz tego Biskup Grecko-Unicki.

Art. 15. Duchowieństwo wyznania Ewangelicko-Augsburskiego i wyznania Ewangelicko-reformowanego, używać będzie wsparcia rocznego które im nadamy.

Art. 16. Wolność druku jest zaręczona. Prawo przepisze środki ukrócenia iey nadużyć.

Art. 17. Prawo rozciąga swą opiekę zarówno do wszystkich Obywateli bez żadney różnicy stanu i powołania.

Art. 18 Starodawne prawo Kardynalne — *Neminem captivari permittemus nisi jure victum*, — stosować się będzie do wszystkich Mieszkańców wszelkiego stanu, podług następujących prawideł.

Art. 19 Nikt nie będzie mógł być zatrzymanym, tylko podług form i w przypadkach prawem oznaczonych.

Art. 20 Powody zatrzymania powinny być natychmiast oznaczone na piśmie osobie zatrzymaney.

Art. 21 Każda osoba zatrzymana, stawioną będzie najpóźniej w trzech dniach przed Sąd właściwy końcem iey wybadania lub osądzenia podług form przepisanych.

Jeżeli będzie uniewinnioną przez pierwsze śledztwo, wróconą iey natychmiast wolność zostanie.

Art. 22 W przypadkach prawem dozwolonych, ktokolwiek złoży rękoymię, powinien być natychmiast tymczasowie uwolnionym.

Art. 23 Nikt karany być nie może, tylko na mocy trwającego Prawa i wyroku właściwego Sądu.

Art. 24 Każdemu Polakowi wolno będzie przenosić się z swą osobą i z swym majątkiem, podług form prawem oznaczonych.

Art. 25 Skazany na karę ponosić ją będzie w Królestwie. Nikt nie będzie mógł być z kraju wywożonym, wyjąwszy w przypadkach wywołania Prawem oznaczonych.

Art. 26 Wszelka własność iakiegokolwiek nazwiska i rodzaju, czyli się znajduje na powierzchni, czyli we wnętrznościach ziemi, do kogokolwiek bądź należąca, jest świętą i nietykalną. Żadna władza nie ma prawa iey naruszyć pod jakim bądź pozorem. Ktokolwiek naczodzi cudzą własność, za gwałciciela bezpieczeństwa publicznego uważanym i iako taki karany będzie.

Art. 27 Rząd wszelako ma prawo wymagać od każdego odstąpienia własności, z powodu użyteczności publicznej, za sprawiedliwem i poprzedniem wynagrodzeniem. Prawo oznaczy formy i przypadki do których powyższe prawidło będzie się mogło stosować.

Art: 28 Wszystkie czynności publiczne Administracyjne, sądowe i woyskowe, bez żadnego wyłączenia, odbywać się będą w języku Polskim.

Art: 29 Urzędy publiczne, cywilne i woyskowe nie będą mogły być sprawowane tylko przez Polaków. Urzędy Prezessów Sądów pierwszej Instancyi, Kommissyi Woiewódzkich i Trybunałów Appelacyjnych, Członków Rad Woiewódzkich, Urzędy Poselskie i Deputowanych na Sejm, iako też Urzędy Senatorskie, nie mogą być powierzane, tylko właścicielom gruntowym.

Art: 30 Wszyscy Urzędnicy publiczni w Administracyi, mogą być odwołani do woli przez tę samą Władzę która ich mianuje. Wszyscy bez żadnego wyłączenia, są odpowiedzialni za swe urządowanie.

Art: 31 Naród Polski mieć będzie wiecznemi czasy reprezentacyą Narodową w Sejmie, złożonym z KRÓLA i z dwóch Izb, z których pierwsza składać się będzie z Senatu, druga z Posłów i Deputowanych od Gmin.

Art: 32 Każdy Cudzoziemiec, skoro się wylegitymuje, używać będzie zarówno z innemi mieszkańcami protekcyi praw i korzyści przez nie zaręczonych. Będzie mógł, równie iak oni pozostać w kraju lub się z niego wynieść zachowując wydane przepisy, powrócić, nabywać własności gruntowej i podać się do uzyskania naturalizacyi.

Art: 33 Każdy Cudzoziemiec stawszy się właścicielem, uzyskawszy naturalizacyą, nauczywszy się języka Polskiego, i pięć lat w kraju nienagannie zamieszkawszy, może być przypuszczonym do urzędu publicznego.

Art: 34 Wszelako Król mocen będzie, bądź z własney woli, bądź na przedstawienie rady Stanu, przypuścić Cudzoziemców z zdolności znakomitych, do urzędów publicznych, nie objętych artykułem dziewięćdziesiątym.

TYTUŁ TRZECI.

O Rządzie.

Rozdział Pierwszy.

O Królu.

Art: 35 Rząd jest w Osobie Króla. Król sprawuje Władzę wykonawczą w całej swojej rozległości. Wszelka Władza wykonawcza lub administracyjna, od Niego tylko pochodzić może.

Art: 36 Osoba Królewska jest Święta i nietykalna.

Art: 37 Wszystkie akta publiczne Sądów, Trybunałów i Magistratur jakichbądź, pod Królewskiem wydawane będą Imieniem. Monety i stemple nosić będą oznakę przez Niego wskazaną.

Art: 38 Kierunek siły zbrojney w pokoju i wojnie, iako też mianowanie Dowódców i Officerów, należą wyłącznie do Króla.

Art: 39 Król rozrządza dochodami Państwa stosownie do ułożonego Budżetu, a przez siebie potwierdzonego.

Art: 40 Prawo wydawania wojny i zawierania Traktatów i Umów wszelakich, zachowane jest Królowi.

Art: 41 Król mianuje Senatorów, Ministrów, Radców Stanu, Referendarzy, Prezesów Kommissyi Wojewódzkich, Prezesów i Sędziów różnych Sądownictw do nominacyi Królewskiej zachowanych, Agentów Dyplomatycznych i handlowych, tudzież wszystkich innych Urzędników administracyjnych, bądź przez siebie bezpośrednio, bądź przez upoważnione do tego od siebie władze.

Art: 42 Król mianuje Arcybiskupów i Biskupów różnych wyznań, Suffraganów, Prałatów i Kanoników.

Art: 43 Prawo ulaskawienia zachowane jest wyłącznie Królowi, który jest mocen darować lub zamienić karę.

Art: 44 Do Panującego należy ustanowienie, urządzenie i rozdawnictwo orderów cywilnych i wojskowych.

Art: 45

Art. 45. Wazyscy Nasi Następcy do Królestwa Polskiego powinni się koronować, jako Królowie Polscy, w Stolicy podług obrządku iani ustanowiemy, i wykonać następicą przysięgę „Przysięgam i przyrzekam przed Bogiem i na Ewangelię, iż Ustawę Konstytucyjną zachowywać i zachowania iey wszelkimi siłami przestrzegać będę”

Art. 46. Do Króla należy prawo nadania Szlachectwa, Naturalizacyi i tytułów honorowych.

Art. 47. Wszelkie rozkazy i postanowienia Królewskie powinny być zeświałozone podpisem Ministra Naczelnika Wydziału, który będzie odpowiedzialnym za wszystko, coby te rozkazy lub postanowienia obeymować mogły przeciwnego Konstytucyi i prawom.

R o z d z i a ł D r u g i.

O Regencyi.

Art. 48. Przypadki Regencyi, które są lub będą dopuszczone w Rosyi, równie iak Władza i attrybucye Regenta, będą wspólne Królestwu Polskiemu i określone temiż samemi prawidłami.

Art. 49. W przypadku Regencyi, Minister Sekretarz Stanu winien jest, pod osobistą odpowiedzialnością, donieść Namiestnikowi o ustanowieniu regencyi Rossyjskiej.

Art. 50. Namiestnik otrzymawszy uwiadomienie Regencyi Rossyjskiej i doniesienie Ministra Sekretarza Stanu, zwoływa Senat dla obrania Członków regencyi Królestwa.

Art. 51. Regencya Królestwa składać się będzie z regenta Rossyjskiego, z czterech Członków przez Senat wybranych i z Ministra Sekretarza stanu. Zasiadać będzie w stolicy Cesarstwa Rossyjskiego pod prezydencyą regenta.

Art. 52. Władza regencyi będzie iak sama co i Króla, wyłączo wszcz. że nie będzie mogła mianować Senatorów, i że wszystkie iey mianowania ulegają potwierdzeniu Króla; który obeymując Rz. IV, może je odwołać; i że postanowienia iey wychodzić będą w Imieniu KRÓLA.

Art. 53 Mianowanie i odwołanie Namiestnika zależy od regencyi podczas ich rządów.

Art. 54 Gdy Król obeymie rządu, każe regencyi zdać sobie sprawę z ich działań.

Art. 55 Członki regencyi odpowiadają z osób i majątków za wszystko, coby działali przeciwno Konstytucyi i prawom.

Art. 56 W przypadku śmierci Członka regencyi, Senat zwołany przez Namiestnika, miejsce wakujące zapewni. Regencya mianuje Ministra Sekretarza stanu.

Art. 57 Członki regencyi przed ulaniem się do Stolicy Cesarstwa Rosyjskiego, wykonają Przysięgę w obliczu senatu i przyrzeką wiernie zachowywanie konstytucyi i praw.

Art. 58 Regent Rosyjski wykona też samą przysięgę w obliczu członków Regencyi Królestwa.

Art. 59 Minister Sekretarz stanu będzie obowiązany wykonać podobną przysięgę.

Art. 60 Akt wykonania przysięgi przez Regenta, przesłany będzie Senatowi Polskiemu.

Art. 61 Akt wykonania przysięgi przez Ministra Sekretarza stanu, będzie również przesłany Senatowi Polskiemu.

Art. 62 Akt wykonania przysięgi przez Członków Regencyi, będzie przesłany przez senat Polski Regentowi Rosyjskiemu.

R o z d z i a ł T r z e c i.

O Namiestniku i o Radzie Stanu.

Art. 63 Rada stanu pod prezydencją Króla lub Jego Namiestnika; składa się z Ministrów, Radzców Stanu, referendarzy iako też z Osób które KRÓL zechce szczególnie do niej wezwać.

Art. 64 W nieprzytomności KRÓLA, Namiestnik i Rada Stanu zarządzają w Jego Imieniu sprawami publicznemi Królestwa

Art. 65

Art. 65. Rada Stanu dzieli się na radę administracyjną i na ogólne zgromadzenie.

Art. 66. Rada Administracyjna składać się będzie z Namiestnika, z Ministrów Naczelników pięciu Wydziałów Rządowych i z innych Osób, szczególnie przez Króla wezwanych.

Art. 67. Członki Rady Administracyjnej mają głos doradczy. Złazanie Namiestnika jest jedynie stanowcze. Namiestnik wydawać będzie swe postanowienia w radzie, stosownie do Ustawy konstytucyjnej, do praw i do pełnomocnictwa królewskiego.

Art. 68. Każde postanowienie Namiestnika, aby było obowiązującym, wydane być powinno w Radzie Administracyjnej i zaświadczone podpisem Ministra Naczelnika Wydziału.

Art. 69. Namiestnik przedstawia do Nominacyi Królewskiej według każdego urzędu, po dwóch kandydatów na każde miejsce wazujące Arcybiskupa, Biskupa, Senatora, Ministra Sędziego Trybunału Najwyższego, Radcy stanu i Referendarza.

Art. 70. Namiestnik wykona w ręce Króla i w obliczu Senatu, następującą przysięgę: „Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, iż sprawować będę, w imieniu Króla, Rządu Polski stosownie do Aktu Konstytucyjnego, do praw i do pełnomocnictwa Królewskiego, i że złożę Królowi władzę którą mi powierzył, skoro się Jego Królewskiej Mości zdawać będzie.” W nieprzystomności Króla w Królestwie, Akt złożenia przysięgi przez Namiestnika w ręce Królewskie, przesłany będzie Senatowi przez Ministra Sekretarza Stanu.

Art. 71. Pod bytność Królewską Władza Namiestnika jest zawieszona. Zawisła w ten czas od Króla pracować pojedynczo z Ministrami, lub zwolywać Radę Administracyjną.

Art. 72. W przypadku zeyścia z tego świata Namiestnika, lub gdyby Królowi nie zdawało się nominować go, Król tymczasowo miejsce jego zastąpi mianowaniem Prezessa.

Art. 73. Ogólne zgromadzenie rady Stanu, składać się będzie ze wszystkich członków wyrażonych w artykule sześćdziesiątym trzecim.

TYTUŁ CZWARTY.

O reprezentacyi Narodowéy.

Art: 85 Reprezentacya Narodowa złożona jest wedle brzmienia Artykułu trzydziestego pierwszego.

Art: 86. W osobie Króla i w dwóch Izbach seymowych polega Władza prawodawcza, stosownie do rozporządzeń Artykułu trzydziestego pierwszego.

Art: 87 Seym zwyczajny zgromadza się co dwa Lata w Warszawie w czasie oznaczonym przez Akt zwołania od Króla wydany. Trwać będzie dni trzydzięści. Król jedynie może go przedłużyć, odroczyć i rozwiązać.

Art: 88 Król zwołuje Seym nadzwyczajny kiedy mu się to zdać będzie.

Art: 89 Członek seymu nie może przez czas jego trwania być przytrzymanym, ani kryminalnie sądzonym, chyba za zezwoleniem Izby do której należy.

Art: 90 Seym naradza się nad wszelkimi projektami do praw Cywilnych, Kryminalnych lub Administracyjnych, które mu przesłane będą od Króla przez radę Stanu. Naradza się nad wszystkimi projektami, które mu Król każe podać względem umiarkowania lub zmiany Attrybucyi Władz i Urzędów Konstytucyjnych; iako to: Seymu, Rady Stanu, Sądownictwa i Komisyi rządowych.

Art: 91 Seym naradza się podług wezwania Panującego, nad powiększeniem lub zmniejszeniem podatków, nakładów i wszelakich ciężarów publicznych, nad zmianami jakieby wymagały, nad najlepszym i naysprawliwszym sposobem rozkładu, nad układaniem Budżetu przychodów i rozchodów, nad urządzeniem systemu mennicznego, nad zaciąganiem do Woyska, równie iak i nad wszystkimi innemi przedmiotami, któreby mu przez Panującego były odesłane.

Art: 92 Seym jeszcze naradza się nad tem, co mu udzielonem będzie od Króla, wskutku rapportu ogólnego poruczonego Radzie Sta-

nu przez Artykuł siedemdziesiąt trzeci. Nakoniec Sejm po rozstrzygnięciu tych wszystkich przedmiotów, przyjmie żądania, przełożenia i odwołania się Posłów i Deputowanych, mające za cel dobro i korzyści swych współobywateli. Przesła je Radzie Stanu, która je podaje Panującemu. Gdy od Króla odesłanemi zostaną Sejmowi przez Radę stanu, Sejm naradza się nad projektami praw do których takowe żądania stały się powodem.

Art: 93 W przypadku gdyby sejm nie ustanowił nowego Budżetu, dawny zachowuje moc prawa aż do przyszłego zebrania się Seymu. Jednakże Budżet ustaje po upłynieniu lat czterech, gdyby w tym przeciągu Seym zwołany nie był.

Art: 94. Sejm nie może się trudnić iak tylko przedmiotami do jego Attrybucyi należącemi, lub wskazanemi w akcie zwołania.

Art: 95 Obiedwie izby naradzają się publicznie. Mogą wszelako zamienić się w Wydział tajny na żądanie dziesiątej części Członków przytomnych,

Art: 96 Projekta do praw ułożone w Radzie Stanu, wnoszone będą na sejm za rozkazem Królewskim przez Członków teyże Rady.

Art: 97 Od Króla zależy kazać wnosić projekta, bądź do Izby Senatorskiej, bądź do Izby Poselskiej, wyławszy projekta skarbowe, które pierwey do Izby Poselskiej powinny być wnoszone.

Art: 98 Do roztrząsania projektów będą wybrane w każdej Izbie przez wota sekretne trzy oddzielne Kommissye, złożona każda, w Izbie Senatorskiej z trzech, a w Izbie Poselskiej z pięciu członków, iako to:

Kommissya do praw skarbowych.

Kommissya do praw Cywilnych i Krymialnych,

Kommissya do praw organicznych i administracyjnych.

Każda Izba uwiadamia Radę stanu o wyborze tych Kommissyi.

Kommissye znosić się będą z Radą stanu.

Art: 99 Projekta wniesione za rozkazem Królewskim, nie mogą być zmieniane tylko przez Radę stanu, wskutku przedstawionych jej uwag od stosownych Kommissyi seymowych.

Art: 100

Art. 100 Same tylko członki Rady Stanu w obu Izbach i członki Komitetów w Izbach właściwych, mogą mieć mowy z pisma. Innym członkom będzie tylko wolno z pamięci się przymawiać.

Art. 101 Członki Rady Stanu mają miejsce i głos w obu Izbach przy przyszanii projektów Białych. Lecz niemają prawa wotowania jeżeli nie są senatorami, Posłami lub Deputowanemi.

Art. 102 Projekta decydowane będą większością zdań: wotowanie nad projektem będzie głośne. Projekt tym sposobem przyjęty przez jedną Izbę większością zdań, przeydzie do Izby drugiey, która podobnież względem niego stanowić będzie.

Równość zdań będzie uważana za przyjęcie projektu.

Art. 103 Projekt przez jedną Izbę przyjęty, nie może być przez drugą zmienianym, tylko albo całkowicie przyjętym albo odrzuconym.

Art. 104 Projekt przez obydwie Izby przyjęty, jest podany do Sanckcyi Królewskiej.

Art. 105 Jeżeli Król da swoją sanckę, projekt zamiesznie się w prawo którego ogłoszenie zwykłym sposobem przez Izbę rozprawiane będzie. Jeżeli Król odmówi swęy sanckcy, projekt upała.

Art. 106 Rapport ogólny o położeniu Krain, ułożony w Radzie Stanu i przesyłany Senatowi, będzie czytany w obu Izbach połączonych.

Art. 107 Każda Izba z osobna rapport ten przez właściwe Kommissye roztrząśnie i zdanie swoje względem niego królowi oświadczy. Rapport rzeczony będzie mógł być drukiem ogłoszony.

R o z d z i a ł D r u g i.

O Senacie.

Art. 108 Senat składa się:

- Z Xiążąt Krwi Cesarsko-Królewskiej,
- Z Biskupów,
- Z Woiewodów,
- Z Kasztelanów.

Art. 109

Art. 109 Liczba Senatorów nie może przenosić połowy liczby Posłów i Deputowanych.

Art. 110 Król mianuje Senatorów. Urzędy ich są dożywotnie: Senat polaże Królowi za pośrednictwem Namiestnika po dwóch kandydatów na każde miejsce wakujące Senatorsa, Woiewody lub Kasztelana.

Art. 111 Aby być połączonym za Kandydata na Senatorsa, Woiewodę lub Kasztelana, trzeba mieć najmniej trzydziści pięć lat skończonych, opłacać dwa tysiące złotych rocznego podatku i dopełniać innych warunków prawami organicznemi przepisanych.

Art. 112 Xiążeta Krwi ma prawo zasiadać i wotować w senacie skończywszy lat osmnaście.

Art. 113 W senacie prezyduje pierwszy Członek poług porządku przepisanego osobnem postanowieniem.

Art. 114 Oprócz swych attrbyucyi prawodawczych Senat używa innych, które są osobno oznaczone.

Art. 115 Dopełnienia swych attrbyucyi prawodawczych, Senat inaczej zgromadzać się nie może jak w czasie seymu za zwołaniem Królewskiem. Do innych czynności Senat przez Prezesa zwołanym będzie.

Art. 116 Senat stanowić będzie względem oddania pod sąd Senatorów, Ministrów Naczelników Wydziałów rządowych Ralców Stanu, i Referendarzy, wykraczających w Urzędzie; bądź na odesłanie Królewskie lub Namiestnika, bądź na zaskarzenie Izby Poselskiej.

Art. 117 Senat stanowi ostatecznie względem ważności seymików, zgromadzeń Gminnych i wyborów, tudzież o układaniu ksiąg Ubywalskich tak Seymikowych jak zgromadzeń gminnych.

R o z d z i a ł T r z e c i.

O Izbie Poselskiej.

Art. 118 Izba Poselka składa się:

1. Z siemiu dziesiąt siedmiu Posłów wybranych na seymikach
czyli zgromadzeniach Szlachty, licząc po jednym Posle z ka-
żdego Powiatu.
2. Z pięciudziesięciu i jeden Deputowanych od Gminów.
W Izbie Poselskiej przysiadnie Marszałek wybrany z ię grona a
od króla mianowany.

Art. 119. Cały kraj Królestwa Polskiego dzieli się pod względem
reprezentacji narodowej i wyborów. na siedm dziesiąt siem Powia-
tów i pięć dziesiąt i jeden Okręgów Gminnych. Ośm Okręgów Gmin-
nych będzie w mieście Warszawie, a czterdzieści trzy w reszcie kra-
ju.

Art. 120. Członki Izby Poselskiej zostaną w Urzędowaniu lat sześć.
Odnawiają się w trzeciej części co dwa lata. A zatem i na pierwszy
raz jedynie trzecia część członków Izby Poselskiej zostanie na urzę-
dzie tylko przez dwa lata, a druga trzecia część przez lat cztery. Los
oznaczy członków wychodzących w tych dwóch epokach. Członki
wychodzące mogą być nieograniczenie na nowo obranemi.

Art. 121. Aby być obranym na członka Izby Poselskiej trzeba
mieć lat trzydzieści skończonych, być w użwaniu praw Obywatel-
skich i opłacać podatku najmniej złotych polskich sto.

Art. 122. Żaden Urzędnik publiczny: cywilny i wojskowy, nie
może być obranym na Członka Izby Poselskiej, jeżeli w przód nie
otrzyma zezwolenia swojej zwierzchniej Władzy.

Art. 123. Gdyby Posel lub Deputowany, który przed wybraniem
swym nie posiadał żadnego urzędu płatnego ze Skarbu publicznego
Urząd takowy po wyborze swym przyjął, nowy seymik lub zgroma dze-
nie gminne zwołanym będzie, a to końcem przystąpienia do nowego
wyboru Posła lub Deputowanego.

Art. 124. Król ma prawo rozwiązać Izbę Poselską. Gdy tego pra-
wa użyje, Izba się rozszdzie, a Król nakazuje w przeciągu dwóch
miesięcy nowe wybory Posłów i Deputowanych.

R o z d z i a ł C z w a r t y.

O Sejmikach.

Art. 125 Szlachta Właściciele każdego Powiatu, zebrani na sejmikach, wybierają jednego Posła, dwóch Członków Rady Woiewódzkiej, i układają Listę Kandydatów na Urzędy Administracyjne.

Art. 126 Sejmiki inaczey zgromadzać się niemoga, tylko za zwołaniem Królewskiém, w którym czas zebrania się, czynność i trwanie Sejmików będą oznaczone.

Art. 127 Na sejmikach wotować nie mogą tylko Szlachta w księgę Obywatelską Szlachty Powiatu w pisani, używający praw Obywatelskich, mający lat dwadzieścia jeden, skończonych i posiadający własność gruntową.

Art. 128 Księgi Obywatelskie Szlachty Powiatu układane będą przez rady Woiewódzkie, a przez Senat zatwierdzone.

Art. 129 Na sejmikach przydyuje Marszałek mianowany przez Króla.

R o z d z i a ł P i a t y.

O Zgromadzeniach Gminnych.

Art. 130 W każdym Okręgu Gminnym będzie Zgromadzenie Gminne, które wybiera jednego Deputowanego na Sejm, jednego Członka rady Woiewódzkiej, i układa Listę Kandydatów na Urzędy Administracyjne.

Art. 131 Do zgromadzeń Gminnych przypuszczonym będzie:

1. Każdy Obywatel Właściciel nie Szlachcic, oplacający z swęj własności gruntowęj iaki bądź pódatek.
2. Każdy rękodzielnik i przełożony nad czeladzią warsztatową każdy kupiec mający własny zapas w sklepie lub w magazynie wartości dziesięciu tysięcy Złotych Polskich.
3. Wszyscy Plebani i Wikaryusze.

4. Professorowie, Nauczyciele i inne Osoby mające sobie powierzone oświecenie publiczne.
5. Każdy Artysta znany z talentów, znajomości, lub przysług uczynionych, bądź handlowi, bądź kunsztom.

Art. 132 Nikt nie może wotować na Zgromadzeniu Gminném. jeżeli nie jest wpisanym w Księgę Obywatelską gminy, jeżeli nie używa praw Obywatelskich, i jeżeli nie ma lat dwadzieścia jeden skończonych.

Art. 133 Listę Właścicieli mających prawo do wotowania na Zgromadzeniach Gminnych, ukułać będzie Kommissya Woiewódzka. Listę Rękodzielników, Kupców i Obywateli znanych z talentów i przysług, Kommissya spraw Wewnętrznych. Listę Plebanów i Wikaryszów, iako też Urzędników oświecenia, Kommissya Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego.

Art. 134 Na Zgromadzeniach Gminnych przydaje Marszałek mianowany przez Króla.

R o z d z i a ł S z o s t y .

O Radach Woiewódzkich.

Art. 135 W każdem Woiewództwie będzie rada Woiewódzka złożona z Radców wybranych na seymikach i Zgromadzeniach gminnych.

Art. 136 W radzie Woiewódzkiej przydaje Rada najstarszy wiekiem,

Art. 137 Do głównych Attrybucyi rad Woiewódzkich należy.

1. Wybór na Urzędy Sędziowskie w dwóch pierwszych Instancjach.
2. Formowanie i oczyszczanie Listy Kandydatów na Urzędy Administracyjne.
3. Przestrzeganie dobra Woiewództwa — Wszystko stosownie do osobnych urządzeń.

TYTUŁ PIĄTY

O Sądownictwie:

Art. 138 Sądownictwo jest Konstytucyjnie niepodległe.

Art. 139 Przez niepodległość Sędziego rozumie się służącą mu wolność oświadczenia swego zdania w sążeniu bez ulegania wpływowi Władzy Najwyższej i Ministerjalnej, lub jakiemu bądź innemu względowi. Wszelkie inne określenie lub tłumaczenie niepodległości Sędziego uznaje się za nadużycie.

Art. 140 Sady składać się będą z Sędziów przez Króla mianowanych i z Sędziów obieranych, stosownie do statutu organicznego.

Art. 141 Sędziowie mianowani przez Króla są dożywotni i nie mogą być odwołanemi. Sędziowie obieralni nie mogą być również odwołanemi przez czas swego urzędowania.

Art. 142 Zaden Sędzia nie może być złożonym z Urzędu, tylko przez Wyrok właściwej Instancji sądowej, za dowiedzeniem wyłączenia w Urzędzie lub innego przestępstwa.

Art. 143 Karność Urzędników Sądowniczych bądź mianowanych, bądź obieralnych, i pozbawienie ich zboczeń od dokładnego pełnienia służby publicznej, należąc będą do Trybunału Najwyższego.

Art. 144 Sędziowie Pokoju.

Będą Sędziowie pokoju dla wszystkich klas Mieszkańców. Obowiązki ich są pojednawcze.

Art. 145 Żadna sprawa nie będzie wniesiona do Sądu Cywilnego pierwszej Instancji, jeżeli nie była wprzód wytoczona przed właściwego Sędziego pokoju, wyławszy te które, podług przepisów Prawa, nie ulegają pojednaniu.

Art. 146 Sąd pierwszej Instancji.

Dla spraw pięćset Złotych Polskich nieprzechodzących, będzie w każdej Gminie i w każdym Mieście Sąd Cywilny i Policyjny.

Art. 147 Dla spraw przechodzących pięćset Złotych będzie w każdym Woiewództwie kilka Sądów Ziemskich i sądów zjazdowych. —

Art. 148 Będą także Sądy handlowe.

Art. 149 Dla Spraw Kryminalnych i Policji poprawczej będzie w każdym Woiewództwie kilka Sądów Grodzkich.

Art. 150 Trybunały Appellacyjne.

Będą najmniéj dwa Trybunały Appellacyjne w całym Królestwie, które w drugiéj Instancji przesyłać będą Sprawy sądzone w Sądach Ziemskich, Grodzkich i handlowych.

Art. 151 Trybunał Najwyższy.

Będzie Trybunał Najwyższy w Warszawie na całe Królestwo, sądzący w ostatniej Instancji wszelkie Sprawy Cywilne i Kryminalne wykrywający zbrodnie stanu. Składać się będzie w części z Senatorów z kolei w nim zasiadających, a w części z Sędziów przez Króla dożywotnie mianowanych.

Art. 152 Sąd Séymowy.

Sąd Seymowy sądzić będzie sprawy o zbrodnie stanu i o przestępstwa Wyższych Urzędników Królestwa, o których oddaniu pod Sąd Senat stanowi podług Artykułu sto szesnastego. Sąd seymowy składać się będzie z wszystkich Członków Senatu.

TYTUŁ SZOSTY.

O sile Zbrojnéj.

Art. 153 Siła zbrojna składa się z Wojska czynnego na stopie zupełnego żołdu, i z Milicji gotowych go wzmacnić w przypadku potrzeby.

Art. 154 Siła wojska na koszcie krajowym, oznaczona jest przez panującego, w miarę potrzeby i w stosunku do dochodów w budżecie umieszczonych.

Art. 155 Rozłożenie Wojska zastosowaniem będzie do połączonej dogodności mieszkańców, systematu wojskowego i Administracji.

Art. 156 Wojsko zachowa kolory swego mundur, swój ubiór właściwy i wszystko co się tyczy jego narodowości,

TYTUŁ SIODMY.

Urządzenia Ogólne:

Art. 157 Dobra i dochody Korony składała się:

1. Z dóbr Korony, które były zarządzane oddzielnie na rzecz Królewską przez Izbę lub Urzędników, z wyjątkiem od Króla wybranych.
2. Z Pałacu Królewskiego w Warszawie i z Pałacu Saskiego

Art. 158 Dług publiczny stanu jest zagęszony.

Art. 159 Kara konfiskaty jest zniesiona i w żadnym przypadku przywróconą być nie może.

Art. 160 Ordery Polskie cywilne i wojskowe, to jest: Order Białego, Świętego Stanisława i Krzyża Wojskowego, są zachowane.

Art. 161 Niniejsza Ustawa Konstytucyjna będzie rozwinięta przez Statuta organiczne. Któreby z nich nie były wydane niezwłocznie po ogłoszeniu Ustawy Konstytucyjnej, będą poprzedniczo rozstrząsane w Radzie Stanu.

Art. 162 Pierwszy Bułzet dochodów i rozchołów będzie urządzony przez Króla za zdaniem Rady Stanu. Budżet ten będzie wykonywanym, dopóki nie zostanie umiarkowanym lub zmienionym przez panującego i przez obydwie Izby.

Art. 163 Cokolwiek nie jest przedmiotem Statutu organicznego lub Księgi praw, i cokolwiek nie powinno być odesłaniem do seymu podług jego atrybucji, będzie urządzonym przez postanowienia Królewskie, lub przez przepisy Rządowe. Statuta organiczne i Księgi praw nie mogą być modyfikowane lub zmieniane, tylko przez Panującego i przez obydwie Izby seymu.

Art. 164 Prawa, postanowienia i urządzenia Królewskie, będą drukowane w Dzienniku Praw. Postanowienie Królewskie przepieże sposob ich ogłaszania.

Art. 165 Wszystkie prawa i Ustawy poprzednicze, przeciwne niniejszej Ustawie Konstytucyjnej, są zniesione.

Uznawszy

Uznawszy w naszym sumaieniu, iż ninieysza Ustawa Konstytucyina odpowiada Naszym Oycowskim zamiarom, dazącym do utrzymania we wszystkich klasach poddanych Naszych Królestwa Polskiego pokoju, zgody i iedności tak potrzebney dla ich swobodnego bytu i do ustalenia szczęśliwości króla im pragniemy ziednać; — Nadaliśmy i nadaliśmy im ninieyszą Ustawę Konstytucyina. którą prawi-
mujemy za siebie i za Naszych Następców. Nakazujemy nadto wszy-
stkim Władzom publicznym iey wykonanie.

Działo się w Zamku Naszym Królewskim, w Warszawie, dnia 27 Li-
stopada 1815 Roku.

(podpisano) ALEXANDER

Za zgodność w tłómaczeniu

Stanisław Potocki S. W.

Ignacy Sobolewski M. S. S.

Zgodno z Oryginałem francuzkim, własną ręką Najia-
śnieyszego Cesarza i króla podpisany.

Rząd Tymczasowy Królestwa Polskiego

Ł a n s k o i.

Adam Xiążę Czartoryski.

Novossiltzoff.

Tomasz Wawrzecki.

Xaw. Xiążę Drucki Lubecki.

Referendarz Stanu, Główny Sekretarz Tymczasowe-
go Rządu:

J. K. Szaniawski.

w Imieniu Najjaśniejszego

A L E X A N D R A I.

Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego etc: etc: etc:

Rząd Tymczasowy Królestwa Polskiego.

Kończąc na dniu dzisiejszym urzędowanie Najwyższą wolą Monarchy nam powierzone, i stosownie do Wyroku Najjaśniejszego Cesarza i Króla w dniu r. t. m. wydanego zostawiając rządczą Władzę i atrybucye Rządzie Stanu i mianowanemu w skutku Konstytucyi Namiestnikowi, J.W. Senatorowi- Woiwodzie, Generałowi Piechoty Zajączkowski; — mamy sobie za przyjemną powinność, w téj ostatniej Naszego działania chwili, odezwać się z tego powodu do Was, Urzędnicy, Obywatele i Mieszkańcy Królestwa!

Tymczasowość, — która do dnia dzisiejszego znamionowała postępowania Rządu, — znika już odtąd i zostawia miejsce stałemu Konstytucyjnemu porządkowi. Dobroczynny Wskrzesiciel Imienia i politycznego Ojczyzny Waszey bytu odpowiedział zaufaniu, oczekiwaniom i życzeniom Waszym, w sposób, który po wszystkie wieki wzorowym zostanie przykładem.

Na zasadach w Wiedniu przed kilku miesiącami wydanych, Mądrość JEGO wzniosła Konstytucyjną dla szczęścia Waszego budowę, która Wasze myśli i serca razem zaspokajała, nie więcéy nie zostawia do życzenia, iak tylko, aby przeszła zupełnie w uczucia Narodu i nieprzemienny politycznemu życiu jego nadała charakter.

Z Najjaśniejszey Woli dostał Nam się pochlebny zaszczyt postępnego przeprowadzania spraw krajowych do tego stałego i na trwałych podstawach opartego porządku, który dla was tak świetną zwiastuje przyszłość. Otoczonym trudnościami, które z samej natury polecenia i z wyższego związku zdarzeń wynikały, przy-

przeziemno Nam było widzieć, iż gorliwem dla Monarchy przywiązaniem, chętną dla Władzy powolnością i cierpliwem znoszeniem dolegliwych skutków nieszczęśliwéj przeszłości, staliście się w JEGO oczach godnemi tego największego daru, który historyi i czasu uświetni.

Chlubniejszy (nad wszelkie rodzaje nadgrody) rozkaz Monarchy, upoważnił Nas do urzędowego ogłoszenia Ustawy Konstytucyjney dla Królestwa Polskiego. Ogłosiliśmy ją na dniu 24. t. m. w obliczu Senatu stosownie do wyrażonej osnowy Wyroku, a gorące modły i dzięki rozrzuconych mieszkańców Stolicy niesły przed Tron Pana Zastępów błogosławione Imię Wielkomysłnego Prawodawcy i najlepszego z Panuacyi.

Dozupełniamy jeszcze w dniu dzisiejszym tegoż rozkazu, rozsyłając wszystkim i wszelakim Władzom i Urzędowi Kraiowym wspomnianą Uchwałę Konstytucyjną i nakazując Im niezwłoczne wszelkich środków użycie, aby iak najprędzey doszła do wiadomości każdego Obywatela i Mieszkańca w Królestwie Polskiem.

Wstępujący na nasze miejsce stały Rząd Konstytucyjny zaimnie się rozwinięciem i ustaleniem społecznych przeznaczeń Waszych, rzeczoną Ustawą wskazanych.

Ufamy z pewnością, że gorliwym i usiłowaniami Jego podydziecie w pomoc waszém przywiązaniem, waszą ufnością i szczerém posłuszeństwem: temi to istotnemi i najpierwszemi prawego Obywatela cnoty, które do nacylniejszych warunków szczęścia ludów należą.

Bóg Oyców Waszych, co tyle razy wieńczył pomyślnością gorliwe ich dla publiczney Sprawy poświęcanie się, pobłogosławi zapewne i w téj stanowczey epoce dzieła miłosierdzia swe-

go nad narodem skoro ten nowy zawód wskrzeszonego życia politycznego rozpocząć ze hcccie w nieodstępniem towarzystwie Bogoboynego wdzięcznego serca, łącznego rozsądku i téy niezem zrazoney oyczystego bytu miłości, którą w Polakach cała Europa szanuje

Działo się na Posiedzeniu Rządu, dnia 27 Grudnia 1815 R.

Ł a n s k o i.

A. Xiążę C z a r t o r y s k i.

N o v o s i l t z o f f.

W a w r z e c k i.

Xawery Xiążę L u b e c k i.

Referendarz Stanu, Główny Sekretarz Tymczasowe.
go Rządu.

I. K. Szaniawski.

O D E Z W A

Namiestnika Królewskiego do Narodu.

P o l a c y !

Ucichła wielka hurza świata, — Ludzkość nieszczęściami
zmordowana odetchnęła swobodą pokoju. — Dawny porządek Na-
rodów

rodów zwrócony, i stare Trony ze zwałisk swoich powstały! Mogł przestać ALEXANDER na tym niesmiertelnym czynie. — Spełniwszy wielkie dzieło uspokojenia Europy, mógł zamilczeć o losie Narodu, którego zgon polityczny, zdawał się być wyrokiem przeznaczenia. Mogł użyć praw Zwycięzcy — Mogł pójść za przykładem wieków. — Takie było przekonanie Świata, i smutna pewność Polaków — Błogosławieństwa tylu ludów byłyby ięk nasz zagłuszyły. — Lecz Niebo cnót JEGO zachowało nadgrode przewyższenia chwałę królów! Wywołał z grobu lud nieszczęśliwy, choć męzny, i nieznał granic wspaniałości. — Wkrótkim przeciągu złoży się na ród Nasz wszystkie dobrodzieystwa — Rozległo się po świecie Imie Polski — Dostojęstwo Królestwa wrócone, Najswiętsze Ustawy Konstytucyi nadane — Dobroczynca światła osiadł na Tronie Piastów i Jagiełłów, i szczęście Polaków stało się potrzebą JEGO serca. — Polacy! Od lat tylu ieden tylko ALEXANDER przemówił do Was iak do Polaków. — Kiedyż cnoty Narodowe chlubniejsze zyskały świadectwo? Kiedyż na Waszym Tronie tyle cnót i wielkości iasniało. — Nie utraciliście żadney swobody dawnemi Statutami nadanę. Swobody te rozszerzone zostały — Religia Ojców Waszych kwitnąć będzie pod szczególną opieką Rządu — Obwarowane bezpieczeństwo Osób i własności pod opieką prawa; Legalna wolność druku; obostrzona odpowiedzialność Ministrów i Urzędników; Powaga narodowa; niepodległość Sądownictwa; zapewnienie dochodów duchownym, pomnożenie i ustalenie funduszków Instrukcyi publiczney rozszerzenie swobód Miast, i ulepszenie stanu Włościan — Oto jest dzieło ALEXANDRA — Oto rękoymia naszego szczęścia i źródło przyszłej wdzięczności, którą żadne zmiany świata nie zachwieją. — Statut Xięstwa ułożony w ducha obcego plemienia, dążył do te-

go, aby w utworze nowego narodu, wykształcił z Niego sformę ogniwą w systemie uniwersalnej Monarchii. Ale obecna Ustawa Konstytucyjna zachowuje Wam wszystko, tak Wam drogie narodowości znamiona. — Najgorętsze Wasze życzenia zmieniły się w prawa Wasze, a mądrość ALEXANDRA taką Wam nadała Konstytucją, że widać w niej postęp wieków, a razem każdy z przodków poznałby swój dawny Naród.

Jasna Wam być powinna różnica dawnej i obecnej pewności. — Nie domysł, lecz doświadczenie i natura rzeczy stanowi nietykalność obszernej Słowian dziedziny. — Rosya na ich czele stała się tarczą Waszą. Jesteście bezpieczni iey potęgą, Ona Waszą wdzięcznością silniejsza.

Polacy! Jeżeli dla dogodzenia interessom Europejskiej całości poświęciliście część nadziei Waszych, ofiara ta jest nową zasługą przed światem: Nowe swobody Wasze równać się mogą ze swobodami najwolniejszych ludów, a więc do Was należy dowieść jeszcze godni Konstytucyi, którą Wam nadano. Ustalić się powinny Wasze chęci, myśli i usiłowania. Idzie o usprawiedliwienie Waszego bytu, o okazanie wartości moralnej narodu w zachowaniu świętych uczuć dla Monarchii. — Idzie o dowód, że wielka familia Europejskich ludów zyskuje na Waszem odzysciu. — Otoczcie przywiązaniem Waszem Tron ALEXANDRA, Tron Polski. — Niechay to starodawne Polaków hasło, Król i Ojczyzna, przewodniczy Wam wszędzie — Niech ta wierność Królom którą się chlubią dzieje Polaków, najmiłszą będzie Wam cnotą.

Najjasniejszy Pan Nasz Miłościwy raczył Mnie wyznaczyć na stopień Namieśnika w Królestwie. Chętnie resztę dni moich poświęcę na rozkaz mego Króla szczęściu Waszemu Rodacy,

cy, — Nigdy nie mogłem szetelnieyszey zapragnąć i chwały
i nadgrody. — Wzywam Waszego zaufania; dążcie ze mną do
celu, który już jest iedynym dla Polaków. — Tym to sposobem,
pod cieniem praw łagodnych i sprawiedliwych powstanie u Was
rolnictwo, przemysł i handel — Ziemia się Wasza uprawi,
ozdobią miasta, — kunszt i nauki zakwitną — swoboda powsze-
chna ugruntuie; charakter Narodowy ustali i rozwinie — A tak
po długich za Oyczyznę boiach, na szlachetnie zdobytych od-
począwszy wawrzynach, w przywróceniu Królestwa, w pra-
wach Narodowych i w pomyślności ogólnej, najmilszą drogich
ofiar wyrzycie i odbierzecie nadgrode.

W Warszawie dnia 1. Stycznia 1816 roku.

(podpisano) Z a i ą c z e k